

OKUL YÖNETİCİSİ VE ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE ÇOCUKLARIN CİNSEL İSTİSMAR VE İHMALİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ*

VALUATION OF THE SCHOOL HEADMASTERS AND TEACHERS' VIEWS ON CHILDREN'S SEXUAL ABUSE AND NEGLECTS

Cansu SOYER†

Uzm., Lefke Avrupa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim ve Araştırma Enstitüsü,

Lefke – K.K.T.C

cansusoyer@hotmail.com

Received Date: 13-11-2018

Accepted Date: 28-12-2018

Published Date: 31-12-2018

ÖZ

Cinsel istismar, diğer çocuk istismarı türleri arasında ortaya çıkarılması en zor olanıdır.. Cinsel istismar, çocukların cinsel bir obje olarak görülerek, cinsel tatmin amacıyla kullanılmalarına denilmektedir. Cinsel istismar çoğunlukla gizli kalan ve gün yüzüne çıkmayan bir istismar türüdür. Bununla birlikte, cinsel istismarın kısa ve uzun dönemli etkileri oldukça önemli kabul edilir Bu araştırmada okul yönetici ve öğretmenlerinin hangi davranışları cinsel istismar ve ihmal olarak kabul ettiği, bu davranışlardan hangisi ile daha sık karşılaştıkları konusundaki kişisel görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, KKTC Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Dairesi'ne bağlı iki devlet okulunda yapılmıştır. Araştırma da nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, iki ayrı okulda toplamda 30 olmak üzere, 5 okul yöneticisi ve 25 öğretmen ile görüşülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen veriler içerik yöntemi ile analiz edilmiştir. Katılımcıların elde edilen bulgular doğrultusunda cinsel istismar ve ihmal tespit edilmesi ve ortaya çıkarılabilmesi en zor olan istismar türü olarak ifade edilmiştir. Tüm Katılımcılar, verilen bilgilendirme doğrultusunda, araştırmaya katılan eğitimcilerin geneli cinsel istismar ve ihmali örneklerle açıklayarak, düşüncelerini ifade etmiştir. Bununla birlikte diğer tüm istismar türleri göz önünde bulundurulduğu zaman, cinsel istismar ve ihmal belirlenmesi en zor istismar ve ihmal türü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk İstismarı ve İhmali, Cinsel İstismar, Cinsel İhmali

ABSTRACT

The child abuse is the most difficult one to disclose among other types of child abuse. Sexual abuse refers to the use of children as sexual objects in order to satisfy them. Sexual abuse is a type of abuse that is mostly hidden and does not come to light. However, the short and long-term effects of sexual abuse are considered to be very important. In this study, it was aimed to examine the behaviors of school administrators and teachers as sexual abuse and neglect and their personal opinions about which of these behaviors were more frequently encountered. The research was conducted in two public schools of the TRNC Ministry of Education. In this research, semi-structured interview technique was used in qualitative research methods. Five school administrators and 25 teachers were interviewed in 30 different schools. The data obtained from the research were analyzed by content method. According to the findings obtained from the participants, sexual abuse and neglect were identified as the most difficult and the most difficult to identify. All the participants expressed their thoughts by explaining the sexual abuse and neglect examples of the trainers participating in the research in accordance with the information given. However, considering all other forms of abuse, sexual abuse and neglect are the most difficult forms of abuse and neglect.

Key Words: Child Abuse and Neglect, Sexual Abuse and Neglect, Psychological Abuse and Neglect

*Bu makale Doç. Dr. Gökmen DAĞLI ile Prof. Dr. Mehmet ÇAĞLAR danışmanlığında yapılan “İstismar ve İhmali Edilen Öğrencilerin İlkokul Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

1.Cinsel İstismar

Cinsel istismar, diğer çocuk istismarı türleri arasında saptanması ve ortaya çıkarılması en zor olandır. Cinsel istismar çoğunlukla gizli kalan ve gün yüzüne çıkmayan bir istismar türüdür. Bununla birlikte, cinsel istismarın kısa ve uzun dönemli etkileri oldukça önemli kabul edilir. Cinsel istismar, çocukların cinsel bir obje olarak görülerek, cinsel tatmin amacıyla kullanılmalarına denilmektedir (Dervişoğlu, 2012).Çocuğun cinsel istismarı çocuğa karşı uygulanan kötü davranış kapsamında yer alan, tek başına çocukları değil aynı zamanda toplumunu da etkileyen oldukça önemli bir olgu ve sorundur (Ulukol, 2014).

Kempe (1978) cinsel istismarı şu şekilde tanımlamıştır; “Bağımlı ve gelişimsel olarak olgulaşmamış çocuk ve adolesanların bilinçli olarak onay vermeye müktedir olmadıkları, bütünüyle algılayamadıkları veya ailevi rollerle ilgili sosyal tabulara ters düşen cinsel aktivitelerde taraf olmaları, cinsel istismardır” (Polat, 2007b: 93).

Finkelhor ve Korbin (1988) ise cinsel istismarı; “bir erişkin ve cinsel olarak gelişmemiş (sosyal ve fizyolojik anlamda) çocuk arasında erişkinin cinsel haz alması amacıyla, çocuğun zorlanarak, tehdit edilerek ya da kandırılarak eyleme sokulduğu cinsel temas olarak tanımlar ve çocuğun yaşı veya güç farkı veya erişkin ile olan ilişkisinin doğası nedeniyle onay vermeyecek durumda olduğu belirtir” şeklinde tanımlamıştır (Çakıcı ve diğ., 2003:9).

Cinsel istismar en genel anlamıyla, yetişkin bir kişi tarafından 18 yaşından küçük çocuk ve ergen gençlerin cinsel istek ve ihtiyaçların doyumu amacıyla kullanılmasıdır (Yalçın, 2011). Psiko-sosyal gelişimini henüz tamamlamamış çocuğun yetişkin bir kişi tarafından cinsel uyarım için kullanımı olarak tanımlanan cinsel istismar, çocuğa yönelik gerçekleştirilen ve onun tam olarak algılayamadığı, anlayamadığı, gelişimsel olarak hazır bulunmadığı, bilerek onaylamadığı veya toplumun yasaları ve sosyal bir takım normlara aykırı olacak bir biçimde cinsel etkinliğe dahil edilmesi olarak değerlendirilmektedir (Ulukol, 2014). Cinsel istismar, çocukluk çağı içerisinde karşılaşılan, çocuğun hastalanmasından ölümüne kadar varabilecek bir takım psikolojik ve fizyolojik etkileri bulunan ve olumsuz süreci erişkinlik çağına kadar uzanabilen bir şiddet türüdür (Keskin ve Çam, 2005).

Cinsel istismara, duygusal ve fiziksel istismarında çoğu zaman eşlik ettiği gözlemlenebilmektedir. Özellikle, 12 ve 18 yaş aralığındaki gençler ile birlikte yapılan bir araştırma da Buckle ve arkadaşları (2005) cinsel istismarın, cinsel istismarın .01 düzeyinde bir oranlar fiziksel istismar, .01 düzeyinde bir oranla duygusal istismar, .01 düzeyinde bir oranla fiziksel istismar ve .05 düzeyinde bir oranla ise duygusal istismar ile ilişkili olduğundan söz etmişlerdir (Buckle ve diğ., 2005).Çocuk istismarı, çocuk ve yetişkin kişilerin arasındaki temas ve ilişki, yetişkin kişi veya başka bir kişinin seksüel stimilasyonu için kullanış ise, bu durum neticesinde çocuğun cinsel istismara maruz kaldığı kabul edilmektedir. Bir çocuğun başka bir çocuk üzerinde belirgin bir gücü veya kontrolünün söz konusu olduğu durumlarda aynı zamanda açık bir yaş farkı da varsa gerçekleştirilebilmektedir (Sertler, 2002; Altınsu, 2004). Cinsel istismara uğramış çocukların yaşa göre dağılımı incelendiğinde; çocukların %30’unun 2 ile 5 yaş, %40’ının 6 ile 10 yaş ve %30’unun ise 11 ve 17 yaş grubunda yer almaktadır. Cinsel istismarda karşılaşılan olguların %70’ini küçük yaş grubundaki çocuklar oluşturmaktadır. İstismara maruz kalmış çocuklarda, kız veya erkek oranı ise 3/1 kadardır. Türkiye’deki bazı yayınlarda, cinsel istismara maruz kalan kız veya erkek çocukların oranları yakın bulunmuştur. İstismarcı faillerin, %96’sı erkek, %80-85’i ise aile içerisinde, çocuğun tanıdığı kişilerdir (Hancı, 2002, ;Ulukol, 2014). Günümüzde cinsel istismarın her türlü sosyoekonomik seviyedeki ve kültürel düzeydeki ailelerde ortaya çıkabileceği ve yine her türlü sosyoekonomik ve kültürel düzey içerisinde yer alan kişiler tarafından uygulanabileceği gözlemlenmiştir (Polat ve diğ., 1997).

Çocuk istismarı olguları genel olarak;

- İzole olan bir ailenin varlığı,
- Ekonomik sorun ve problemlerin varlığı,
- Aile içerisinde alkol veya uyuşturucu gibi madde kullanımının varlığı,
- İstismar mağdurunun 6 ile 8 yaşları arasında bir kız çocuğu olması,
- Aile bireylerinde psikiyatrik bozuklukları olan bireylerin bulunması,
- Yetişkin kişinin genç cinsel partner seçme eğiliminde olması,
- Annenin hasta olması, dışarıda çalışıyor olması veya evi terk etmiş bulunması,
- Yetişkin kişilerin çocukla aynı oda ya da yatağı paylaşmaları durumlarında görülmektedir. Yukarıda yer alan maddeler ise bu durumun bazılarıdır (Polat, 2001; Altınsu, 2004).

Aynı zamanda ‘Ensest’; cinsel istismar kapsamında yer alan bir saldırı türü olarak tanımlanmaktadır. Cinsel istismarda ensestin tek ve kesin bir tanımını yapmak mümkün değildir. Genel bir kabule göre ensest; birbiri ile evli olanlar dışındaki aile bireyleri arasındaki her türdeki fiziksel olmayan cinsel davranışı içermektedir. Aile içinde kan bağı olan anne, baba, abi, abla, amca, dayı, teyze, hala ve dede gibi akrabaların yanı sıra, çocuk üzerinde anne baba otoritesi ve saygınlığı olan enişte, üvey ebeveynler (anne-baba) ve üvey kardeşler gibi geniş bir akraba grubu ensest tanımında taciz edenler arasında sayılmaktadır (Ulukol, 2014).

Cinsel İstismar Türleri

1. Temas İçermeyen Cinsel İstismar Türleri:

- i. Cinsel içerikli konuşma,
- ii. Teşhircilik (Failin kendi cinsel bölgelerini çocuğa açık bir şekilde göstermesi veya çocuğun önünde mastürbasyon yapması),
- iii. Voyerizm (Failin açık veya gizli bir şekilde çocuğu çıplakken veya cinsel doyum sağlayacak herhangi bir durumdayken gözetlemesi, röntgencilik).

Cinsel istismar kapsamında dokunma olmaksızın değerlendirilen davranışlar genel olarak şu şekildedir;

- Sözel olarak çocuğa cinsel içerikli şeyler söylemek, çocukla birlikte aynı içerikte konuşmalar yapmak, uygunsuz telefon görüşmeleri, konuşmaları,
- Teşhircilikte bulunmak; çocuğa cinsel organ göstermek, çocuğunda aynı şekilde cinsel organlarını göstermesini istemek, banyo gibi bazı durumlarda çocuğu gizli ve açık şekilde izlemek,
- Çocuğun cinsel ilişki sahnesine birebir şahit olması ya da çocuğa benzer cinsel aktiviteleri seyrettirmek,
- Çocuğa cinsel içerikli bir takım materyalleri göstermek (Pornografik film izlettirmek veya fotoğraflar göstermek),
- Çocuğun pornografik malzemeler için kullanılması gibi bir takım davranışlardır (Ulukol, 2014).

2. Cinsel Amaçlı Fiziksel Temas: Göğüs, vajina, penis ve anüs gibi cinsel bölgelere dokunma olarak tanımlanmaktadır. Frotaj olarak da tanımlanan istismarı uygulayan failin cinsel bölgelerini mağdur çocuğun vücuduna sürterek cinsel haz alması bu grup içerisinde yer almaktadır.

Cinsel istismar kapsamında dokunmanın yer aldığı davranışlar genel olarak şu şekildedir;

- Çocuğu başkası ile cinsel etkileşime sokarak, onu seyretmek, cinsel eylemin gerçekleştiği sırada ya da pozisyonlarda, çıplak veya yarı çıplak bir şekilde resmini çekmek,
- Çocuğun oral-genital, genital-genital, genital-rektal veya el ile genital temas, rektal bölgelere, memeye ya da vücudun diğer kısımlarına dokunma şeklinde cinsel eyleme dâhil edilmesi,
- Çocuğun, istismarı gerçekleştiren fail kişinin erotik bölgelerine (göğüs, cinseli organ, anüs, ağız) el, cinsel organ, ağız veya başka bir şekilde (alet ile) dokunma/sürtünme/ovma şeklinde etkileşimde bulunulmasını sağlamak ya da zorlamak,

- Çocuğun cinsel organı veya anüsü/ağız ile istismarı gerçekleştiren failin arasında duhul (girme, giriş) tarzında etkileşim olması.

3. Cinsel Sömürü: Cinsel sömürde sorumlu kişinin doğrudan çocukla cinsel teması olmayabilmektedir. Gene olarak sorumlu kişi maddi kazanç karşılığında, çocuğu bir takım cinsel eylemler içerisine sokmaktadır. Cinsel sömür iki türlü incelenmektedir. Bunlardan biri “Çocuk Pornografisi”, diğeri ise “Çocuk Fuhuşu”dur (Turla ve Özkanlı, 2006; Pala, 2011; Ulukol, 2014).

Çocuk Pornografisi: Çocuğun cinsel davranışı veya organları üzerinde odaklanmış yazılı ve işitsel araçlar dâhil olmak üzere, çocuk istismarını göstermenin veya teşvik etmenin tüm yolları olarak tanımlanmaktadır. Çocuk pornografisinin;

- i. Ticari satış amacı güdümlere üretilen çocuk pornografisi,
- ii. Başlangıçta satış amacı güdülmeyen, fakat taciz eden kişinin deneyimini kaydetmek amacıyla üretilen, evde yapılmış çocuk pornografisi olarak 2 temel kaynağı bulunmaktadır.

Günümüz şartlarında, özellikle internetin hızla yaygınlaşmasıyla birlikte, gerek çocukların pornografik içerikli sitelere girişi, gerekse bu pornografik sitelerde çocukların kullanımı yaygınlaşmış ve kolaylaşmıştır (Turla ve Özkanlı, 2006).

Çocuk Fuhuşu: Çocuğa karşı cinsel şiddete zemin hazırlayan bir diğerk durum ise “seks turizmi”dir. Özellikle, 1960’lı yıllardan itibaren çocuk seks turizminde yaklaşık yedi kat artışın olduğu gözlemlenmiştir (Turla, Özkanlı ve Özkanlı, 2007).

Çocuğun cinsel sömürüsü; çocuğun fuhuşu veya satışı olarak da bilinen bu sömürü, çocukların alımı-satımı ile ticareti; fahişelikte, pornografik yayınların üretilmesinde ya da bir takım pornografik gösterilerde kullanılması, çocuğun bunlar için tedariki ya da sunumu vb davranışlardır (Ulukol, 2014).

Tablo 1: Çocuğun Cinsel İstismarına Neden Olabilecek Risk Faktörleri

Aile ve ebeveynlerle ilgili faktörler
• Genç ebeveyn olmak • Yalnız yaşayan ebeveyn olmak • Eğitim eksikliği • Alkol-uyuşturucu kullanıyor olmak • Çocukken istismara uğramış olmak • Psikolojik sorunlarının olması (Kendini yetersiz ve değersiz hissetme, benlik saygısı azalması, psikotik bozukluklar, kişilik bozuklukları vb.)
Toplumla ilişkili faktörler
• Çocuğu koruyan yasaların yetersizliği, etkin ve yeterli bir çocuk politikasının olmaması • Çocuğa verilen değerin düşük olması • Toplumda cinsel ayrımcılık • Pedofili • Kontrolsüz internet • Çocuğun statüsünü eksiltten toplumsal ve kültürel normlar • Toplumsal olarak erken (çocuk yaşta) evliliklerin kabul edilirliliği ve evlilik aktivitelerinde paranın söz konusu olması
İlişkisel Faktörler
• Ebeveyn ve çocuk bağının kopuk olması ve bağın kurulamaması • Evlilikte veya yakın ilişkilerdeki sorunlar nedeniyle aile yapısının bozulması

Kaynak: Ulukol, 2014:51

*Pedofili ya da sübyancılık; yetişkin bir kişi tarafından ergenlik öncesi çocuklara ya da ergenlik (adolosan) dönemine yeni girmiş genç bireyleri cinsel bakımdan çekici bulunması ve cinsel eğiliminin

çocuklara yönelik olmasına neden olan psikoseksüel bir rahatsızlık olarak tanımlanmaktadır (Vikipedia, 2014).

**Parafili;* cinsel sapıklık olarak tanımlanır. Kişilerin büyük ölçüdeki bir bölümünün cinsel objesi yetişkinlerdir. Fakat bir bölüm kişi cinsel eş (partner) ve cinsel doyum için yetişkinleri değil, farklı nesneler ya da çocukları seçmektedir. Parafili kişiler çocuk ile cinsel ilişki, kendi cinsel organını göstermek ve çocuğun cinsel organını görme isteği, dürtüleri ve davranış istekleri olan kişilerdir (Yalçın, 2011).

Tablo 2: Genel olarak çocuk istismarını düşündürecek bazı ipuçları

• Uyku bozukluğu • Aşırı talep karlık • Karşı gelme, dürtüsellik, saldırganlık • İçer dönüklük, ketleme • Aşırı uyumlu olma, söz dinleme • Ana babaya aşırı yapışma-uzak durma • Ayrılığa aldırma • Yaşat ilişkilerinde sorunlar	• Okul başarısızlığı • Çökkünlük, düşük benlik değeri • Korkular • Öfke patlamaları • Tehlikeli davranışlar • İntihar düşünceleri ve girişimleri • Madde kullanımı • Yeme bozuklukları
--	--

Tablo 3: Özellikle cinsel istismarı düşündürecek bazı ipuçları

• Cinselliğe ilişkin her türlü konu ve duruma aşırı ilgi gösterme ya da aşırı kaçınma • Baştan çıkarıcı davranışlar • Çok sık öpmeye çalışma, göğüslere, bacaklara ya da genital bölgeye dokunmaya çalış- ma, sürtünme, kendi genital bölgesini gösterme • Bedeninin kirli ya da zedelenmiş olduğuna değinme • Genital bölgesinde bir sorun olduğundan korktuğunu belirtme • Resimlerinde, oyunlarında ya da hayallerinde cinsel istismara uğradığını düşündüre- cek özelliklerin bulunması • Tuvalet eğitimini kazanmış bir çocukta altını veya yatağı ıslatma durumu • Regresif semptomların varlığı (Kendine zarar verici davranışlar, bebeklik davranışları, bebek gibi konuşma)
--

Kaynak: Ulukol, 2014:53

Çocuklarda Cinsel İstismar Bulguları

Çocuklar üzerinde görülebilecek cinsel istismar bulgular iki şekildedir. Bunlar, fiziksel ve davranışsal ya da ruhsal bulgular olarak görülmektedir. Bunun yanında en önemli belirti ise cinsel istismara uğramış çocuğun tutum ve davranışlarında cinselliğin ön planda görülmesidir (Çağdaş, 2002; Gülnar ve Şimşek, 2003; Altınsu, 2004, Yalçın, 2011). Cinsel istismarda çoğu zaman özellikle enest gizli kalmakta, hatta istismara uğrayan çocuk yetişkinliğe erişinceye kadar bu eylem gerçekleşmektedir. Böylelikle mevcut cinsel istismar eyleminin ortaya çıkışı tesadüf eserdir. Genel olarak aile içinde saklanan bu durum ile birlikte aile içerisinde nesilden nesile aktarılan kötü psikolojik yapı, toplumun içerisinde adeta su altındaki kütleli görülmeyen bir buz dağına benzemektedir. Ayrıca bu durum psikolojik rahatsızlıkların en vahim sonuçlarını yansıtmaktadır. Birçok tabu, eğitim eksikliği, korkular, yasaklar, yetersiz olan hukuksal yapı ile birlikte gizli tutulan cinsel istismar sorunu, bugün ülkemizde geline korkutucu boyuttaki sonuçları göz önüne sermektedir (Yalçın, 2011).

a) Cinsel İstismara Uğramış Kız veya Erkek Çocuklarında Saptanan Fiziksel Bulgular:

- i. Vücutlarının çeşitli, özellikle de cinsel bölgelerinde uyarı oluşturabilecek bir takım ağzı, boyun, göğüs, genital bölge, bacaklarının iç yüzeyleri, kalça veya cinsel bölgesinin çevrelerinde çeşitli ekimoz, çizik, yanık, ısırık ya da elle sıkıştırılma ve tırnaklamaya bağlı lezyonların bulunması,
- ii. Genital veya anal bölgelerinde mantıklı bir açıklama getirilemeyen yırtılma, çok sayıda bulunan sıyrık, geniş çaplı morluk ve kanama ya da kalıcı enfeksiyonlar ve deakıntılarının bulunması,
- iii. Anal dilatasyon durumunda (Yani ilaç etkisi altında bulunmadan ya da ampullada dışkı bulunmaması durumunda dahi >20mm genişlik olması),
- iv. Yürümeye ve oturmaya zorlanma bulunması,
- v. Yırtılmış veya kanlı iç çamaşırlarının bulunması,
- vi. Ergenlik (Adolesan) döneminde bulunan çocuklarda gebelik durumunda,
- vii. Açıklanamayan ve tekrarlayan idrar yolu enfeksiyonu, vulvovajinit ya da vajinit olması durumunda,
- viii. Semen ya da sperm veya asit fosfataz pozitifliği, pozitif gonore kültürü, sifitiz, HIV pozitifliği ile birlikte kesin tanı konulabilmektedir. Atipik muayene bulgularında ise sıyrık, ezik, çürük vb. bulgular bulunur. Ancak, tüm bu bulgular pozitif öykü ve spesifik laboratuvar sonuçlarıyla birlikte tanıya yardımcı olmaktadır.
- ix. Tüm bunların yanı sıra, hiçbir teşhis konulamayan sürekli baş ve karın ağrıları, bulantı, kusma vb fiziksel şikâyetler bulgular arasında yer almaktadır (Polat, 2000; Çağdaş, 2002; Gülnar ve Şimşek, 2003; Kara ve diğ., 2004; Ballı, 2010).

b) Cinsel İstismara Uğramış Kız ve Erkek Çocuklarında Saptanan Davranışsal veya Ruhsal Bulgular:

- i. Birey ve mekânlara karşı yeni korkuların oluşması veya içe dönüklük davranışı, yetişkinlerle temastan korkması ya da tam tersine yetişkinlerden aşırı ilgi beklemesi durumunda,
- ii. Kendisinden beklenmeyen tutum, davranış ve tepkiler göstermesi, alışılmadık saldırganlık veya bebeksi davranış gerileme davranışlarının bulunması (Regresif semptomların varlığı vb. gibi),
- iii. Cinsel dışı vurum, yaşına uygun olmayan cinsel davranışlarda bulunması, cinsel konularla aşırı ilgilenme, erken cinsel uyanma, daha küçük çocuklara tecavüz vb. davranışların bulunması,
- iv. Cinsel kimlik ile ilgili sürekli zihin meşguliyeti, cinsellikle ilgili aşırı şekilde ilgilenme (artmış bir şekilde açıkça yapılan masturbasyon davranışları vb.), yaş ile uyumsuz cinsel bilgilendirme ya da tam tersi cinsellikten kaçınma, ileriki yaşlarda cinselliğin tamamen reddi, rastgele ilişkiye girme veya çocuğa yönelik cinsel istismar davranışları,
- v. Yaşadıklarını oyunlara, resimlere, oyuncaklara arkadaşlarına sözel veya fiziksel olarak yansıtmaları (arkadaşlarına cinsel aktiviteleri öğretmeye kalkması vb. gibi) ya da uygulaması, yaptığı çizim veya oynadığı oyunları cinsel istismarı tanımlaması,
- vi. Endişe, sinirlilikle başa çıkamama, fobik reaksiyonlar (fobiler vb.), ağlama bağırma şeklinde öfkeli tepkiler vermesi (postravmatik stres bozukluğu vb. gibi) anksiyete ya da ağır depresyon gibi somatik şikâyetler durumunda,
- vii. Utanç ve suçluluk hissi (Suçluluk hissi olayın kendisinden dolayı değil de, daha sonra yaşayan aile bireylerinin de olayın içerisine dahil olmasıyla ilgili olaylardan kaynaklanır.),
- viii. Fiziksel ve sosyal gelişimde gerilik göstermesi,
- ix. Uyku düzeninde bozukluklar, aşırı uyuma ya da uyanamama veya kabus görme,
- x. Gece işemeleri dışkı kaçırmama, parmak emme vb. gibi davranışların olması durumunda,
- xi. Ev veya okul yaşamında uyum bozulması, öğrenme güçlüğü veya ders başarısının azalması durumunda,

- xii. Genital bölgesinde bozukluk olduğu kaygısı/korkusu olması,
- xiii. İntihar düşüncesi ve girişimi ya da öldürme fikirleri veya fantezilerinin olması,
- xiv. Okuldan evden kaçma davranışı, suç işleme, fuhuş, alkol veya madde (uyuşturucu vb.) bağımlılığı, kendine zarar verici davranışlarda bulunması, psikopatik (eskiden her türlü akıl hastalığı formunu kapsayan terim) bir takım eğilimler gibi şikayetler bulgular arasında yer almaktadır (Polat, 2000; Polat, 2001; Gülnar ve Şimşek, 2003; Keskin ve Çam, 2005; Yalçın, 2011)

Unicef cinsel istismar sonrası görülebilecek bulguları kız/erkek çocuklar açısından ikiye ayırmış ve aşağıdaki şekildeki gibi belirlemiştir (<http://www.unicef.org/teachers/protection/prevention.htm>. Erişim tarihi: 15 Kasım 2014).

Tablo 4: Kız ve Erkek Çocuklarda İstismar Sonrası Görülen Bulgular

6-11 Yaş		12-17 Yaş
KIZLAR	Diğer çocuklarda cinsel davranışlar içinde olmak Cinsel istismarı sözlü olarak tanımlamak Cinsel organlarına karşı aşırı ilgili olma ya da sürekli meşgul olma Yetişkinlerle cinsel ilişki Erkek ya da kadınlara karşı ani korku, güvensizlik Yaşına uygun olmayan cinsel davranış bilgisi Uyku düzensizlikleri, gece kabusları	Genç çocuklarda cinsel sömürücü etkileşim Rastgele cinsel davranışlar ya da bağlanmadan kaçınma Yeme bozuklukları Suçluluk duygusundan uzaklaşma çabaları, utanma ve aşağılanma Evden kaçma
	Diğer çocuklarla cinsel davranışlar içerisinde olmak Cinsel organlarına karşı aşırı ilgili olma yada sürekli meşgul olma Uyku düzensizlikleri, gece kabusları Ani agresif davranışlar ya da davranışların dışa vurumu Regresif davranışlar Önceki ilgi alanlarının kaybı	Genç çocuklara cinsel sömürü ya da onlarla agresif etkileşim içinde olma Risk içeren davranışlar Regresif davranışlar Suçluluk duygusundan uzaklaşma çabaları, utanma ve aşağılanma

Kaynak: Tugay, 2008: 34

Cinsel istismara uğrayan çocuklarda yapılması gerekenler ise şu şekildedir:

Cinsel istismara uğramış bir çocuk fark etmek için ipuçlarını duymak, görmek ve aynı zamanda hissetmek gerekir. İstismara uğramış çocuk çevresine dolaylı yollardan bir yardım isteğinde bulunabilmektedir. Çocuğun çevresindeki kişi veya kişiler bu yardım isteğini anladıkları zaman ise, bu isteğin nedeni anlaşılmalı ve çocuğa inanıldığı açık bir şekilde anlatılmalıdır. Çocuğun cinsel istismara uğradığının fark edilmesi durumunda, istismar öğrenildiğinde veya şüphelenildiğinde yapılması gerekenler genel olarak;

1. Çocuğun en kısa sürede istismarcıdan uzaklaştırılması
2. Yardım istenilmesi, bildirimde bulunulması,
3. Çocuğa ve aileye yardım edilmesi şeklindedir (Ulukol, 2014).

Ayrıca, olası bir cinsel istismar durumunda şunların da yerine getirilmesi gerekmektedir;

- Olay dışında yer alan insanların gerekli olmadığı taktirde olaya dahil olmalarına izin verilmemelidir. Olayla ilgisiz olmayan ilgisiz insanlarla birlikte olay üzerine yorum yapılmamalıdır.
- Olaya karşı aşırı umursamaz bir tavır sergilenmemeli veya olay daha fazla dramatize edilmemelidir.
- Olay sonucunda çocuk suçlanmamalı, buna bağlı eleştirilmemeli veya cezalandırılmamalıdır.
- İstismara uğrayan çocuk istismarcı failler karşı karşıya getirilmemelidir.
- Çocuğa yaşadığı olayla ilgili sırrının saklanacağı konusunda söz verilmemelidir. Olayın başka ilgili kişi ya da ilgili makamlara bildirilmesi, anlatılması gerekebilecektir.
- Çocuğa yaşadığı olay karşısında olanları unutmaması konusunda baskıcı bir tavır sergilenmemeli, onu yaşamı konusunda cesaretlendirme ya da destekleme dışında yönlendirici bir takım tavırlarda bulunulmamalıdır (Yalçın, 2011).

Ayrıca çocukların cinsel istismarında, istismarı gerçekleştiren faillerin %60 veya %70'ini çocuğun bildiği akraba, öğretmen, komşu vb. gibi otorite sahibi, çocuğun sosyal ilişkiler kurduğu ve güvendiği kişiler oluşturmaktadır. Pedofili kişiler, çocuklara önceden planlı olarak, onlara gözlemlenir bir şekilde yakın olabilecek bakıcı, spor hocası ya da servis şoförlüğü gibi birtakım mesleklerde veya konumlarda yer alırlar. Ve özellikle de, çocuğun ve ailesinin güvenini kazanacak bir takım olumlu davranışlarda bulunurlar (Yalçın, 2011).

Cinsel ve Fiziksel İstismar Arasındaki Temel Farklılıklar

- Fiziksel İstismar daha çok küçük yaşta çocuklarda görülüp, orta yaşlarda azalma göstermesine rağmen, cinsel istismar genel olarak 6 yaştan itibaren artmaya başlamaktadır.
- Fiziksel istismar her iki istismar türünde eşit oranda görülebilmeye rağmen cinsel istismar daha çok kızlara karşı uygulanmaktadır.
- Fiziksel istismar da anne ve baba olaydan haberi varken, cinsel istismar çoğunlukla erkek sorumluluğundadır ve büyük çoğunlukla bu kişiler aile içindeki, baba (öz veya üvey baba), ağabey (öz veya üvey ağabey), evin içerisinde yaşayan dede, amca, dayı vb kişiler tarafından uygulanabilmektedir.
- Fiziksel istismarda istismara uğrayan çocuğun vücudunda çeşitli travma izleri görülürken, cinsel istismar da gözle görülen herhangi bir bulgu söz konusu olmayabilir. Böylelikle de, ensest gibi olgular gizli kalabilir, sürekli tekrarlanabilir, çocuk ise bu nedenden ötürü tarifi olmayan fiziksel ve ruhsal zararlara uğrayabilir.
- Fiziksel istismara uğrayan çocukta şiddetin sonucu ölüm yada çeşitli sakatlıklar görülebilenirken, cinsel istismarda çocukta cinsel yolla bulaşan bir takım hastalık yada genital bölge hasarları görülebilmektedir.
- Fiziksel ve Cinsel istismar her tür aile yapısı içerisinde yaşanabilir. Bununla birlikte, cinsel istismar daha çok çeşitli nedenleri bulunan (anne ve babanın ruhsal bir takım hastalıkları, ekonomik sorunlar, iletişim sorunları, madde bağımlısı olmaları vb. gibi) toplum tarafından izole edilmiş, sosyo-kültürel ilişkileri körelmiş, aile içinde yaşayabilecek çatışmaların yoğun bulunduğu ailelerde yaşanmaktadır.
- Fiziksel istismarda şiddet uygulayanlarda genel olarak sosyo-ekonomik ve ekonomik sorunlar rol oynarken, cinsel istismarda bunun sapkın cinsel eğilim ve yoğun psikiyatrik sorunların ön planda yer aldığı görülmektedir (Sözen, 2005). Bu araştırmada okul yönetici ve öğretmenlerinin hangi davranışları cinsel istismar ve ihmal olarak kabul ettiği, bu davranışlardan hangisi ile daha sık karşılaştıkları konusundaki kişisel görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemleri temel alınmıştır. Araştırmaya uygunluğu açısından, bu araştırmada nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır.

Bu yöntemde veriler günlük yaşamımızdaki iletişim tekniklerinden bir tanesi olan konuşma tekniği ile toplanılmaya çalışılır. Görüşmeyi gerçekleştirecek olan araştırmacı, bu yöntem aracılığıyla veri toplamak amacı ile birlikte önceden hazırlanmış soruları sormanın yanı sıra, konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgi için de görüşme sırasında ek sorular sorma hakkına sahiptir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada, çalışmanın amacı ve uygunluğu açısından kullanılan teknik yarı yapılandırılmış araştırma yöntemidir. Bu araştırmada araştırmacı kişiye bu esnekliği sağladığı için görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2013 – 2014 eğitim ve öğretim yılı bahar dönemi sonu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığına bağlı, Lefkoşa ilçesi belediye sınırları içerisinde bulunan 2 devlet ilkokulunda görev yapan toplam 5 yönetici (müdür, müdür baş muavini ve müdür muavini) ve 25 öğretmen (sınıf öğretmeni, branş öğretmeni, rehber öğretmenleri ve özel eğitim öğretmeni) oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında amaca uygunluğu açısından, araştırmaya sadece okul yönetici ve öğretmenleri dâhil edilmiştir.

Araştırmada amaçlı örnekleme yolu izlenerek, kartopu ve zincirleme örnekleme göre çalışma grubu oluşturulmuştur (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Kartopu ve zincirleme örnekleme yönteminin kullanılmasındaki temel amaç ise evrenin tümüyle çalışılmayacak kadar büyük olduğundan probleme ilişkin yeterli bilgi kaynağı teşkil edebilecek birey veya durumların saptanmasında özellikle etkili bir yöntem olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bu araştırmada, özellikle Lefkoşa'nın başkent olması bakımından, önemli bir noktada bulunması göz önünde bulundurularak burada eğitim alan öğrenciler açısından farklı seviye ve özellikleri barındırdığı düşünülen iki ilkokul seçilmiştir. Bu yüzden de araştırma kapsamında Lefkoşa'da eğitim veren büyük, köklü ve en fazla söz ve etkiye sahip olabilecek iki okulun yöneticileri ve öğretmenlerinden oluşacak şekilde 30 katılımcı ile çalışma grubu oluşturulmuş, öğrenci ve veliler ise araştırma dışında bırakılmıştır.

Araştırmaya KKTC Lefkoşa ilçesi belediye sınırları içerisinde bulunan 2 kamu ilkokulunda görevli toplam 5 yönetici ve 18 öğretmen, 4 branş öğretmeni, 2 rehber ve bir de özel eğitim öğretmeni katılmıştır. Araştırmaya katılan toplam eğitimci sayısı ise 30'dur.

Veri Toplama Süreci

Bu araştırmanın probleminin daha iyi anlaşılabilmesi ve problemin çözümüne ışık tutacak tüm teorik bilgiler kaynak taraması, bulguların elde edildiği tüm diğer bilgiler ise yapılan görüşmeler doğrultusunda elde edilmiştir. Araştırma verileri 20 Mayıs - 6 Haziran 2014 tarihleri arasında araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin uygun oldukları saatlerde kendi istedikleri veya görüşmeye uygun buldukları mekânlarda yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Araştırmada istismar ve ihmal edilen öğrencilerin ilköğretim yönetici ve öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla ortalama 20 veya 25'er dakikalık sürelerle yüz yüze görüşmeler halinde araştırmacı ve katılımcılar arasında yapılarak, veri toplama işlemi tamamlanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan görüşme formu değişik zamanlarda, planlı çalışılması sonucu araştırma danışmanları Doç. Dr. Gökmen Dağlı ve Prof. Dr. Mehmet Çağlar araştırmacı işbirliği içerisinde hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme soruları ‘İstismar ve İhmal Edilen Öğrencilerin İlkokul Okul Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlenmesi: Karşılıklı Durum Çalışması’ adlı yüksek lisans araştırması için hazırlanmış ve tarafımızdan denenerek geçerliliği ve güvenilirliği test edilerek, bu araştırma içerisinde kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında uygulanan görüşme formunda ilkokul yönetici ve öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmalinin gerçek-leşmesindeki süreçte rollerinin ve ne tür fonksiyonlarının olduğunun ortaya çıkması amaçlanarak, konu hakkındaki görüşlerinin ortaya koyabilecek şekilde görüşme soruları hazırlanmıştır.

Araştırmada görüşme formunun iç geçerliliğini sağlamak için görüşme formu üç ayrı uzmana verilmiş ve incelenmesi sağlanmış, böylelikle bazı soruların içeriği benzemesinden dolayı görüşme soruları listesinden çıkarılmış veya birleştirilmiş, bazı soruların ise anlaşılabilirliği geliştirilerek forma son şekli verilmiştir. Üç okul yöneticisi, üç öğretmen, seçilerek pilot görüşme yapılmıştır. Böylece, görüşme formunda yer alan soruların açık ve anlaşılır olup olmadığının, verilen yanıtların sorulan soruların yanıtlarını yansıtıp yansıtmadığının belirlenmesi sağlanmıştır. Bu amaçla, görüşme sırasında kaydedilen sesler veya el notlarından oluşan veriler, bilgisayar ortamında oluşturulan görüşme döküm formu şeklinde yazılı biçime dönüştürülmüştür. Görüşmeler sonrası elde edilen veriler incelenerek anlamlı bölümlere ayrılmıştır. Anlamlı bölümlere ayrılan bu veriler daha sonra kendi içinde anlamlı bütünler oluşturan bu bölümler isimlendirilerek kodlanmıştır. Tüm verilerin kodlama işleminin tamamlanması ardından bir kod listesi oluşturulmuş ve bu liste verilerin incelenmesi ve düzenlenmesinde anahtar liste görevini görmüştür.

Bu aşamadan sonra ise araştırma danışmanı olan iki uzmandan dökümleri inceleyerek sorulan soruların açık veya anlaşılır olup olmadığını, ele alınan konuyu kapsayıp kapsamadığını ve de araştırma için gerekli olan bilgileri sağlama olasılığını da düşünerek kontrol etmeleri istenmiştir. Araştırma danışmanları kodlama anahtarları ve görüşme listelerini ayrı ayrı okuyarak görüş birliği ya da ayrılığı olan konularda tartışmaları yaparak gerekli düzenlemelerde bulunmuşlardır. Varılan son noktada ise iki uzmanın % 85 oranında görüş birliği içerisinde oldukları görülmüş ve çalışma sonunda soru maddelerinin geçerliği saptanmıştır. Görüşme sorularının istenilen verileri sağladığı kanısına varılarak veri toplama sürecine geçilmiştir. Bu araştırmada veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada veriler iki bölümden oluşan görüşme formu içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırmada önce görüşme formunun birinci bölümünde bulunan ve belirtilmesi istenen kişisel bilgilere ait bölüm katılımcılar tarafından doldurulmuştur. Daha sonra ise aynı formun ikinci bölümünü oluşturan araştırma sorularının cevaplarından elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Cinsel İstismar ve İhmal Olarak Değerlendirilen Davranışlar

Öğrencilerin uğradıkları cinsel istismar ve ihmal kapsamında değerlendirilebilecek davranışlara ilişkin katılımcı görüşlerinin dağılımı Tablo 5 Tablo 6’da belirtilmiştir. Yapılan görüşmeler sırasında katılımcılara konu ile ilgili birden fazla görüş belirtilebilecekleri ifade edildiği için, katılımcıların belirttikleri görüşler katılımcı sayısından fazla çıkmıştır.

Tablo 5: Yönetici ve Öğretmenlerin Çocuklarda Cinsel İstismar ve İhmal Olarak Belirttikleri Davranışlar (OKUL A)

TEMALAR		OKUL A								
		YÖNETİCİ				ÖĞRETMEN				
	Belirten	Belirtmeyen	Toplam	Yüzde		Belirten	Belirtmeyen	Toplam	Yüzde	
Çocuğun cinsel gelişimine zarar verilmesi	1	2	3	33	67	4	8	12	33	67
Çocuğun cinsel yönden kullanılması / cinsel yönden kullanımına göz yumulması	1	2	3	33	67	-	-	12	-	-

Tablo 5: Yönetici ve Öğretmenlerin Çocuklarda Cinsel İstismar ve İhmal Olarak Belirttikleri Davranışlar (OKUL B)

TEMALAR		OKUL B								
		YÖNETİCİ				ÖĞRETMEN				
	Belirten	Belirtmeyen	Toplam	Yüzde		Belirten	Belirtmeyen	Toplam	Yüzde	
Çocuğun cinsel gelişimine zarar verilmesi	2	-	2	100	-	9	4	13	69	31
Çocuğun cinsel yönden kullanılması / Cinsel yönden kullanımına göz yumulması	2	-	2	100	-	7	6	13	54	46

1.1. Çocuğun cinsel gelişimine zarar verilmesi

Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve çocuk istismarı ve ihmali kabul edilen davranışların neler olduğunun tespit edilebilmesi amacıyla araştırma grubunda bulunan iki farklı okul katılımcılarına düşüncelerinin neler olduğu sorulmuştur. A okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %33'ü, öğretmenlerin %33'ü ve B okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %100'ü, öğretmenlerin %69'u, çocuğun cinsel gelişimine zarar verilmesinin, çocuk istismarı ve ihmali olarak kabul edilebilen bir davranış olduğunu belirterek, verilen bilgilendirme ile birlikte bu tür davranışların cinsel ihmal olduğunu tanımlamıştır. Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve çocuk istismarı ve ihmali kabul edilen davranışlar ile ilgili olarak bir yönetici; "Cinsel açıdan ihmale baktığımızda, tüm bu sorunların temelinde ve özellikle cinsel istismar vakalarında ailelerin bir evi başka ailelerle paylaşıp, bir evde üç aile yaşaması ve aile başına bir odanın düşmesi gibi bir takım nedenler vardır. Bu öğrencilerin sağlıklı ortamlarda hiçbir mahremiyet sınırı yoktur ve çocuklar aile içindeki gerek duygusal gerekse cinsel ve benzeri birçok ilişkiye şahit olduğu gerçeği vardır (G:Y(B(1)))." şeklinde görüşünü ifade ederken yine okul içerisinde argo kelime kullanımının çok olduğu ve taciz vb. durumların çok belirlenemediğine de değinmiştir. Aynı okuldan bir öğretmen ise; "Bir evde dört aile kalır, kirayı

bölüşürler daha az ödemek için. Bu durumda cinsel istismar ve ihmal olur mu? Olur tabi. Çocuğun bir oda da birden fazla aileyle yaşaması, küfür öğrenmeler, mahremiyet yok zaten... (G:Ö(B(3)))” şeklinde görüşünü belirtmiştir. Diğer okuldan bir yönetici ise, tüm bunlara ek olarak; “Ben eski okulunda bu konuda MEB’e yazıda yazdım denetlenmesi açısından. Çünkü internet kafelerde denetim yoktu ve buraları denetleyecek birileride. Çocuklar buraya gittiklerinde denetim yoktu ve ne yaptıkları belirsiz artı mesela yine geçmişte çalıştığım da ‘B okulu’nda çalıştım şu o dönem dvd, vcd yeni başlamıştı bir gün öğretmen arkadaşım iki öğrenci getirdi işte bunlar falan yerden şey alırlar porno cd alırlar ve porno cd izlerler... Evet ilkokul seviyesi. Bunu yapan öğrencinin artık hayatı darmadağındır. Her şey ondan beklenir. Bunlar gösterilmemesi satılmaması gerekirken 3 liraydı sanırım o zaman evet 3 liraya o çocuklara satılırdı. Kazanç sağlamak için bunları yapanlar var, belki hala var.. Artık internette var zaten (G:Y(A(1)))” şeklinde görüşlerini ifade ederek, bazı çocukların sadece eski okulunda bulunan çevre de değil kendi okulunda da çocukların ailelerinden veya ağabey, ablalarından öğrendikleri ayıp, argo kelimeleri okulda kullandıkları bununda gözden kaçırılmayacak bir ihmal olduğuna da değinmiştir.

1.2. .Çocuğun cinsel yönden kullanılması / Cinsel yönden kullanımına göz yumulması

Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve çocuk istismarı ve ihmali kabul edilen davranışların neler olduğunun tespit edilebilmesi amacıyla araştırma grubunda bulunan iki farklı okul katılımcılarına düşüncelerinin neler olduğu sorulmuştur. A okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %33’ü, öğretmenlerin hiç biri bu yönde görüş belirtmezken ve B okulundaki yönetici konumundaki katılımcıların %100’ü, öğretmenlerin %54’ü, çocuğun cinsel gelişimine zarar verilmesinin, çocuk istismarı ve ihmali olarak kabul edilebilen bir davranış olduğunu belirterek, verilen bilgilendirme ile birlikte bu tür davranışların cinsel istismar olduğunu tanımlamıştır. Okullarda öğrencilerde karşılaşılan ve çocuk istismarı ve ihmali kabul edilen davranışlar ile ilgili olarak bir yönetici; “Geçmişte okulumuzda eğitim alan iki erkek öğrencimiz köprü altında uygunsuz bir şekilde yakalanmıştı. Bunun gibi bir örnek ise geçen haftalarda yaşandı. Birinci sınıf bir küçük öğrenci bize gelerek, iki kız öğrenciyi tuvalette öpüşürken gördüğünü söyledi. Bizlerde olayın doğruluğunu sorgulayıcı bir takım sorular sorarak, ikna olduktan sonra diğer iki kız çocuğunu çağırarak, konu ile ilgili konuşup, sorunu çözmeye çalıştık. Bunların sebebi aile içindeki yaşamlarında mahremiyet sınırlarının olmamasıdır. Çünkü öyle görüyorlardır. Bir de genel olarak bu çocuklar, okul ve yaşadıkları çevre okulumuza çok yakın yerlerdir ve etraflarında onları bu açıdan etkileyen bir takım söylenti ve olaylar yaşanır. Benim de şahit olduğum bir olay vardır. Okula 100-150 m uzaklıkta yer alan bir yerel işletme yakınında, benim de ailemden dolayı tanıdığım bir yaşlı kişi, bu yerden çıktığı sırada 13-14 yaşında bir kız çocuğuyla karşılaştı ve sohbetin gidişatı sonrası kız çocuğu yaşlı adama para karşılığı ilişkiye girebilecekleri teklifinde bulundu. Tabi bunun üzerine yaşlı adam böyle bir teklifin asla ahlak kurallarına uymadığını, böyle şeyler yapmaması için genç kıza öğütler verdi ve bir miktar para vererek oradan uzaklaştı (G:Y(A(1)))” Şeklinde görüşlerini ifade ederek, kendi şahsi fikri olarak bu çocukların ya para kazanma yöntemi (sömürü) olarak bunu yaptıkları yada kendilerini acındırarak insanların onlara yardım ettiklerini sağladığını söyleyerek, belki de bu çocukların aileleri ya da kendileri tarafından bu olayları gerçekleştirebileceklerini (beraber olma) düşündüğüne de değinmiştir. Yine aynı okuldan diğer öğretmen ise; “Cinsel istismar söz konusu olduğunda, okul içerisinde cinsel istismar olduğu duyulur. Hatta bu konu açıldığı sırada birkaç kız çocuğunun başının eğildiğini gördüğüm zamanda oldu, Okulumuzda rehber öğretmenin de bu konuya yönelik çalışmaları var ve devam ediyor. Hatta okuldaki ilk senemde okulumuzda tecavüze uğrayan erkek çocuğu vardı. Bu haber gazeteye de çıkmıştı. Olaydan sonra çocuğu okula yollamadılar. Daha sonra çocuk okula gelince, etrafına karşı tepkiler göstermeye başladı. Bir sene sonra okuldan alındı. Tecavüz eden kişi komşularıydı. Ve sanırım aile bu olaydan utandı. Aile yardım ve fikirlerini önemsemedi. Zaten bu durum çocuğun derslerine yansdı. Ve çocuk artık okula gönderilmedi (G:Ö(B(12)))” Şeklinde görüşlerini ifade ederken, aynı zamanda bu tür olaylarda bilinmeyenlerin de çok olduğunu düşündüğünü, bu oranın bilinenlerden çok daha fazla olduğunu da vurgulamıştır. Diğer okuldan bir

öğretmen ise; “Ben on dokuz yıllık öğretmenim. Hani öyle cinsel istismar yaşayan bir çocukla karşılaşmadım. Ama ilgili literatürü incelediğimizde bunu nasıl anlayabiliriz? Literatüre baktığımız zaman işte çocuk istismarı cinsel istismarla karşılaşmış olan bir çocuk işte aşırı saldırgan olur ya da aşırı içine kapanık olur veya gördüğü davranışı çevresindeki çocuklara uygulamaya çalışır. Ben direk karşılaşmadım. Ama bulunduğum bir okulda böyle bir olay yaşandı ve cinsel istismara uğrayan bir çocuk yine kendinden küçük bir çocuğa cinsel tavizde bulundu (G:Ö(A(8)))” şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Açıklama ve analiz yüzdelere baktığımızda, A okulundaki yönetici ve öğretmenlerin yarısından azı ile B okulundaki yönetici ve öğretmenlerin yarısından fazlası, çocuğun cinsel gelişimine zarar verilmesi ve çocuğun cinsel yönden kullanılması/cinsel yönden kullanılmasına göz yumulmasının karşılaştıkları bir durum olduğundan söz etmiştir. Özellikle A okulundaki katılımcıların, B okulundaki katılımcılara nazaran görüşlerini bildirmede daha çekingen oldukları gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, A okulunda B okuluna kıyasla bu tarz olaylar hiç meydana gelmemektedir. B okulu ve çevresinde ise, katılımcı görüşlerinin kanıtlayıcı niteliğinde görüşleri cinsel istismar ve ihmalin varlığını göstermektedir. Bu da göstermektedir ki, B okulu ve çevresinde yaşanan cinsel istismar olayları katılımcılar tarafından gözlemlenmektedir. Diğer okula kıyasla bu okulda cinsel istismar ve ihmale uğramış çocuk sayısı fazladır. Bunun nedeni olarak bu bölgede yaşayan kişilerin psikolojik yapılarındaki bozukluk ve ekonomik şartların gerekliliği olduğu söylenebilir. Erginer (2007)’in çocuk istismarı ve ihmali konulu araştırmasında cinsel istismar ve ihmali katılımcılar tarafından; çocuğun cinsel yönden kullanılmasına göz yumulması, çocuğun fuhuşa zorlanması, pornografik yayınlarda kullanılması, aile bireylerinden birinin çocukla ilgili cinsel açıdan sakıncalı davranışlarının görmezden gelinmesi, cinsel gelişimine zarar verilmesi, çocuğun ev ortamının anne baba veya diğer erişkin kişilerin mahremiyetine özen gösterecek şekilde düzenlenmemesi, çocuğun cinsel ilişkiye tanık olacak ortamlarda bulunması, pornografik yayın veya resimlerin gösterilmesi yada bu durumlardan korunabilmesi için gerekli önlemlerin alınamaması gibi davranışlar cinsel istismar ve ihmali olarak belirtilmiştir (Erginer, 2007).

SONUÇ

Cinsel istismar ve ihmali olarak değerlendirilen davranışların neler olduğunun tespit edilebilmesi amacıyla çeşit açılardan farklılık gösterebileceği düşünülen iki farklı okulda görev yapan okul yönetici ve öğretmenlere düşüncelerinin neler olduğu sorulmuştur. Açıklama ve oranların analizi sonucunda A ve B okulundaki tüm katılımcıların çoğunluğu bu konuda görüş ifade etmekte çekinmiştir. Bu bağlamda görüş belirten katılımcılar cinsel istismar ve ihmali olarak değerlendirilen davranışların; çocuğun cinsel gelişimine zarar verilmesi, çocuğun cinsel yönden kullanılması, cinsel yönden kullanımına göz yumulması şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Cinsel istismar, diğer istismar türleri açısından, saptanması ve ortaya çıkarılması en zor olanıdır. Cinsel istismar çoğunluklu olarak gizli kalan ve gün yüzüne çıkmayan bir istismar ve ihmali türüdür.

Cinsel istismar bu bağlamda, çocukların cinsel bir obje olarak görülmesi, cinsel tatmin amacıyla kullanılmaları olarak ifade edilmektedir (Dervişoğlu, 2012). Erginer (2007) çocuğun cinsel yönden kullanılması, çocuğun cinsel yönden kullanılmasına göz yumulması, cinsel gelişimine zarar verici davranışlarda bulunulması ebeveynlerin çocuklarına uyguladıkları cinsel istismar ve ihmali davranışları olarak belirtilmiştir. Bu durumun elde edilen bilgiler sonucuna göre A okuluna nazaran B okulu ve çevresinde daha sık karşılaşılan bir sorun olduğu söylenilebilir.

KAYNAKÇA

Ballı, Ö. (2010). *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesine Başvuran Çocuk İstismarı ve İhmali Olgularının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Adana, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi.

- Buckle, S.K., Lancaster, S., Powell, M.B., Higgins, D.J. (2005). The Relationship Between Child Sexual Abuse and Academic Achievement In A Sample Of Adolescent Psychiatric Inpatients. *Child Abuse and Neglect*, 29, 1031-1047.
- Çağdaş, Ş. (2002). *Çalışan Çocukların Hakları. Yüksek Lisans Tez Çalışması Eğitim Broşürü*, İstanbul Üniversite Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Florence Nigtingale Hemşirelik Yüksekokulu, İstanbul.
- Çakıcı, M., Çakıcı, E., Tatlısu, Ö., Bekiroğulları Z. ve Aksoy, A. (2003). *Kuzey Kıbrıs'ta Çocuk İstismarı Yaygınlığı*. Kıbrıs Türk Ruh Sağlığı Derneği, Lefkoşa: Mavi Basın Yayın LTD.
- Dervişoğlu, S. (2012). *Çocuk İstismarı ve İhmali Açısından Sokakta Çalışan Çocuklar Ve Avrupa Birliği Uygulamaları*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erginer, F. (2007). *Ankara İli İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Öğrencilerinin Aileleri Tarafından İstismarı ve İhmali İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gülner, S. G., Şimşek, F. (2003). *Çocuk İstismarı ve İhmali İçinde: Çocuk Sağlığı ve Hastalıklar*. Ed: Şükrü Cin, 1. Baskı, , Ankara: Antıp A.Ş. Yayınları.
- Hancı, İ.H. (2002). *Adli Tıp ve Adli Bilimler*. 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Keskin, G., Çam, O. (2005). Çocuk Cinsel İstismarına Psikodinamik Hemşirelik Yaklaşımı. *Yeni Symposium*, 43(3):118-125.
- Pala, B. (2011). *Geleceğin Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri*. Yayınlanmış Tıpta Uzmanlık Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Eskişehir.
- Polat, O. (1997). *Fiziksel İstismar Nedir?*. İstanbul: Analiz Yayınları.
- Polat, O. (2000). *Adli Tıp*. İstanbul: Der yayınları.
- Polat, O. (2001). *Çocuk ve Şiddet*. İstanbul: Der Yayınları.
- Polat, O. (2007b). *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 2 Önleme ve Rehabilitasyon*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Sözen, Ş. (2005). “Çocuk İstismarını Tanıma ve Önlemede Sağlık Çalışanlarının Rolü”27. *Pediatric Günleri; Çocuk Dergisi, Bilimsel Program ve Özet Kitabı*, İstanbul.(4-7 Nisan 2005)
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Tugay, D. (2008). *Öğretmenlerin Çocuk İstismarı ve İhmali Yönelik Farkındalık Düzeyleri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Turla, A., Özkanlı, Ç. (2006). Çocuğa yönelik istismarda farklı bir boyut: Çocuk pornografisi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 8(1), 117-133.
- Turla, A., Özkanlı, Ç., Özer, E. (2007). Çocuk Pornografisi Kazancı. *Hakemli Hukuk Dergisi*, 29(30), 7-23.
- Ulukol, B. (2014). *Cinsel İstismar*. Yayınlandığı Kitap O. Derman (Editör), *Çocuk İstismarına ve İhmali Yaklaşım* (49-56). Ankara: Akademisyen Tıp Kitapevi.
- Unicef cinsel istismar sonrası görülebilecek bulguları kız/erkek çocuklar açısından ikiye ayırmış ve aşağıdaki şekildeki gibi belirlemiştir (<http://www.unicef.org/teachers/protection/prevention.htm>. Erişim tarihi: 15 Kasım 2014).
- Wikipedia; Pedofili (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Pedofili> Erişim tarihi: 15 Kasım 2014).
- Yalçın N. (2011). *Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Çözüm Önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

The child abuse and neglect had accepted as a important problem for children in our society and especially for all of the world, recently. In addition to this, there are many types of child abuse and neglect; the ‘sexual abuse and neglect’ is the one of the ‘child abuse and neglect’ type The sexual abuse and neglect is defined as molestation, is undesired sexual act/behavior by person upon another and it is unwanted sexual activity, with using force or making treats which an adult and older

adolescent uses a child for sexual. The sexual abuse and neglect can occur diversity of setting with the inclusion of home, school etc. Therewithal, the sexual abuse and neglect is the difficult to detection along with the other types of child abuse and neglect. The sexual abuse of neglect is crime that often causes of severe damage to the children. In this research, the problem of the sexual abuse and neglect, both schoolheadmasters and teachers' positions are very important to identify and prevent it. Because the teachers feel confident, able to recognise the abuse's signs. When the literature are analyzed, the problem of the child abuse and neglect is accepted important. The sexual abuse and neglect of the children is the most important problem as well as the other types of child abuse and neglect such as physical abuse and neglect. It is defined as child's emotional and psychological harms. Nowadays, sexual abuse and neglect is accepted as the most common problem encountered. Accordingly this study's aims that, the school headmasters and teachers are accept which behaviors as physical abuse and neglect. This study was carried in two different government primary schools that under the T.R.N.C Ministry of Education, Directorate of Primary Education Department. During the research, with the semi-structured interview technique, as a qualitative research method was used. In the two different schools, 5 headmasters and 25 teachers, in total 30 participants were interviewed. In accordance with this purpose the participants of the study, they examined the sexual abuse into the 2 themes as; harming the sexual evolution of the child and sexual use of the child or condone the sexual use of the child. All of these themes are occurred by the participant's opinions.